

BIULETYN PRAWNY

PIECZA zastępcza

FUNDACJA TAURUS

Piecza zastępcza

**OPRACOWANIE:
FUNDACJA TAURUS**

ROK 2022

**Punkt Nieodpłatnego Poradnictwa Obywatelskiego Nr 20
w Poznaniu (ul. Grunwaldzka 19, budynek Polska Press)**

Opracowanie zostało przygotowane w ramach realizacji przez Fundację TAURUS zadania publicznego w zakresie prowadzenia nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, bezpłatnej mediacji oraz edukacji prawnej w Poznaniu w 2022r.

**Zadanie publiczne jest finansowane ze środków budżetowych
Miasta Poznania.**

**MINISTERSTWO
SPRAWIEDLIWOŚCI**
www.ms.gov.pl

POZnań*

Pieczą zastępczą.

Kwestie prawne związane z tzw. pieczęią zastępczą, która jest tematem niniejszego biuletynu znajdują się w dwóch aktach prawnych:

1. w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym (art. 112 (1) – 112 (8)) oraz
2. w ustawie z dnia 09 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej – dalej: WspRodzU.

Wyjaśnienie pojęcia systemu pieczy zastępczej:

Zgodnie z definicją pojęcia systemu pieczy zastępczej, zawartą w art. 2 WspRodzU, wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to **zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji**. System pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. Oznacza to, że celem pieczy zastępczej jest zapewnienie prawidłowego reagowania na przypadki dysfunkcji w zakresie sprawowania władzy rodzicielskiej nad małoletnimi dziećmi. Pieczęć zastępcza obejmuje szereg działań w stosunku do osoby małoletniej tj. do czasu osiągnięcia pełnoletności.

Jednostkami organizacyjnymi wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej są:

1. jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego wykonujące zadania w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
2. placówki wsparcia dziennego,
3. organizatorzy rodzinnej pieczy zastępczej,
4. placówki opiekuńczo-wychowawcze,
5. regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne,
6. interwencyjne ośrodki preadopcyjne,
7. ośrodki adopcyjne oraz podmioty, którym zlecono realizację zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Przepisy ustawy z dnia 09 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej przewidują poszanowanie szerokiego katalogu praw dziecka, przede wszystkim uwzględnienie podmiotowości dziecka i rodziny oraz prawo dziecka do:

1. wychowania w rodzinie, a w razie konieczności wychowywania dziecka poza rodziną - do opieki i wychowania w rodzinnych formach pieczy zastępczej, jeśli jest to zgodne z dobrem dziecka;
2. powrotu do rodziny;
3. utrzymywania osobistych kontaktów z rodzicami, z wyjątkiem przypadków, w których sąd zakazał takich kontaktów;
4. stabilnego środowiska wychowawczego;

5. kształcenia, rozwoju uzdolnień, zainteresowań i przekonań oraz zabawy i wypoczynku;
6. pomocy w przygotowaniu do samodzielnego życia;
7. ochrony przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w życie dziecka;
8. informacji i wyrażania opinii w sprawach, które go dotyczą, odpowiednio do jego wieku i stopnia dojrzałości;
9. ochrony przed poniżającym traktowaniem i karaniem;
10. poszanowania tożsamości religijnej i kulturowej;
11. dostępu do informacji dotyczących jego pochodzenia.

Poza wymienionym powyżej katalogiem art. 4a WspRodzU warunkują jeszcze jeden ważny aspekt w zakresie poszanowania praw dziecka przy stosowaniu omawianego aktu prawnego, a mianowicie **tzw. wysłuchanie dziecka**. Podmioty realizujące zadania wynikające z ww. ustawy, w szczególności dokonując oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej oraz kwalifikując dziecko do przysposobienia, są obowiązane do wysłuchania dziecka, jeżeli jego wiek i stopień dojrzałości na to pozwalają, oraz stosownie do okoliczności uwzględniają jego zdanie.

Wobec kogo stosuje się regulacje prawne w zakresie pieczy zastępczej?

Przepisy ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej stosuje się wobec:

1. osób posiadających obywatelstwo polskie:
 - a) mających miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
 - b) niemających miejsca zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, ale przebywających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
2. mających miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej, państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej oraz członków ich rodzin w rozumieniu art. 2 pkt 4 ustawy z dnia 14 lipca 2006 r. o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin (Dz.U. z 2021 r. poz. 1697), posiadających prawo pobytu lub prawo stałego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
3. osób umieszczonych w pieczy zastępczej na podstawie orzeczenia sądu lub innego organu państwa obcego za zgodą sądu polskiego;
4. cudzoziemców mających miejsce zamieszkania w Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie:
 - a) zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej,
 - b) uzyskania w Rzeczypospolitej Polskiej statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej;
5. cudzoziemców mających miejsce zamieszkania i przebywających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie:
 - a) zezwolenia na pobyt stały,
 - b) zezwolenia na pobyt czasowy udzielonego w związku z okolicznością, o której mowa w art. 186 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz.U. z 2021 r. poz. 2354);
6. cudzoziemców przebywających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, którym zostało wydane tymczasowe zaświadczenie tożsamości cudzoziemca.

Komu powierza się sprawowanie pieczy zastępczej?

Sąd może powierzyć sprawowanie pieczy zastępczej **małżonkom albo osobie niepozostającej w związku małżeńskim, którzy są wstępnymi albo rodzeństwem dziecka**. Sprawowanie pieczy zastępczej sąd może także powierzyć **małżonkom albo osobie niepozostającej w związku małżeńskim, którzy nie są wstępnymi albo rodzeństwem dziecka**, jeżeli osoby te zostały wpisane do rejestru osób zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka albo pełnią już funkcję rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzących rodzinny dom dziecka. Jeżeli jest to uzasadnione dobrem dziecka sąd może **tymczasowo**, nie dłużej jednak niż na 6 miesięcy, powierzyć pełnienie funkcji rodziny zastępczej **małżonkom albo osobie niepozostającej w związku małżeńskim, którzy nie są wstępnymi albo rodzeństwem dziecka**, niespełniającym warunku niezbędnych szkoleń, określonego w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, dotyczących rodzin zastępczych.

Pieczą zastępczą nad dzieckiem posiadającym orzeczenie o niepełnosprawności albo orzeczenie o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności jest powierzana przede wszystkim rodzinie zastępczej zawodowej.

Wspieranie rodziny

W sytuacji gdy rodzinie występują trudności w wypełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych wójt (burmistrza, prezydenta miasta) zobowiązany jest zapewnić jej wsparcie, które obejmuje w szczególności:

1. analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie;
2. wzmocnienie roli i funkcji rodziny;
3. rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny;
4. podniesienie świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny;
5. pomoc w integracji rodziny;
6. przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodziny;
7. dążenie do reintegracji rodziny.

Wspieranie rodziny może być realizowane w jednej z dwóch form, a mianowicie jako:

- 1. praca z rodziną**
- 2. pomoc w opiece i wychowaniu dziecka**

Rodzina otrzymuje wsparcie przy pomocy działań:

1. instytucji i podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny;
2. placówek wsparcia dziennego;

3. rodzin wspierających.

Praca z rodziną:

Praca z rodziną, jako forma wspierania rodziny należy do zadań gminy, które najczęściej jest realizowane za pośrednictwem ośrodka pomocy społecznej albo centrum usług społecznych.

Co obejmuje praca z rodziną?

Praca z rodziną obejmuje szereg działań:

1. konsultacje i poradnictwo specjalistyczne,
2. terapie i mediacje,
3. usługi dla rodzin z dziećmi, w tym usługi opiekuńcze i specjalistyczne,
4. pomoc prawna, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego,
5. organizowanie dla rodzin spotkań, mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji, zwanych dalej „grupami wsparcia” lub „grupami samopomocowymi”.

Nawet w przypadku czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną praca z rodziną jest realizowana.

W przypadku gdy ośrodek pomocy społecznej albo centrum usług społecznych poweźmie informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny ośrodka pomocy społecznej albo centrum usług społecznych przeprowadza w tej rodzinie **wywiad środowiskowy**. Rodzinny wywiad środowiskowy ma na celu ustalenie sytuacji osobistej, rodzinnej, dochodowej i majątkowej i przeprowadza go pracownik socjalny. W trakcie przeprowadzania wywiadu środowiskowego może być wymagane okazanie dokumentów np. dowodu osobistego, skróconego odpisu aktu urodzenia dziecka lub książeczki zdrowia dziecka, orzeczenia o niepełnosprawności albo orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, zaświadczenia albo oświadczenia o wysokości wynagrodzenia z tytułu zatrudnienia.

Po wykonaniu wywiadu środowiskowego pracownik socjalny wykonuje analizę sytuacji danej rodziny. W razie stwierdzenia konieczności przydzielenia rodzinie **asystenta rodziny**, pracownik socjalny ośrodka pomocy społecznej albo centrum usług społecznych występuje odpowiednio do kierownika ośrodka pomocy społecznej albo dyrektora centrum usług społecznych z wnioskiem o jego przydzielenie. Do zadań asystenta rodziny należą m.in.:

1. opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym, o którym mowa w art. 11 ust. 1 WspRodzU,

2. opracowanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej;
3. udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;
4. udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych;
5. udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych;
6. udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi;
7. wspieranie aktywności społecznej rodzin;
8. motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
9. udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej;
10. motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych;
11. udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych;
12. podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin;
13. prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci;
14. realizacja zadań określonych w ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”;
15. prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną;
16. dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku, i przekazywanie tej oceny podmiotowi, o którym mowa w art. 17 ust. 1 WspRodzU,
17. monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną,
18. sporządzanie, na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach;
19. współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny.

Pomoc w opiece i wychowaniu dziecka:

Placówka wsparcia dziennego

W celu wsparcia rodziny dziecko może zostać objęte opieką i wychowaniem w placówce wsparcia dziennego, która prowadzona jest w formie:

1. opiekuńczej, w tym kół zainteresowań, świetlic, klubów i ognisk wychowawczych, która zapewnia:
 1. opiekę i wychowanie;
 2. pomoc w nauce;
 3. organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań.
2. specjalistycznej, która zapewnia:
 1. organizację zajęć socjoterapeutycznych, terapeutycznych, korekcyjnych, kompensacyjnych oraz logopedycznych;
 2. realizację indywidualnego programu korekcyjnego, programu psychokorekcyjnego lub psychoprofilaktycznego, w szczególności terapię pedagogiczną, psychologiczną i socjoterapię.

3. pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę, która zapewnia realizację działań animacyjnych i socjoterapeutycznych.

PIECZA ZASTĘPCZA:

Pieczka zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez jego rodziców. Jest to inwazyjny środek ingerencji w relację między rodzicami, a małoletnim dzieckiem, który jest stosowany, gdy ziszczą się określone przesłanki.

Jaki jest zakres pieczy zastępczej?

1. Praca z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub gdy jest to niemożliwe - dążenie do przysposobienia dziecka, a w przypadku braku możliwości przysposobienia dziecka - opiekę i wychowanie w środowisku zastępczym
2. Przygotowanie dziecka do:
 1. godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia,
 2. pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki,
 3. nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych;
 4. zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych.

Są dwie formy pieczy zastępczej i jest to piecza w **formie rodzinnej i instytucjonalnej**.

Umieszczenie w pieczy zastępczej następuje co do zasady **na podstawie orzeczenia sądu**.

Wyjątkami od tej zasady są następujące przypadki:

- W przypadku możliwości umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej w Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie orzeczenia sądu lub innego organu państwa obcego, przewidzianego przepisami umów dwustronnych, Konwencji o jurysdykcji, prawie właściwym, uznawaniu, wykonywaniu i współpracy w zakresie odpowiedzialności rodzicielskiej oraz środków ochrony dzieci, sporządzonej w Hadze dnia 19 października 1996 r. (Dz.U. z 2010 r. poz. 1158), lub rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczącego jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1347/2000(Dz.Urz. UE L 338 z 23.12.2003, str. 1- Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 19, t. 6, str. 243, z późn. zm.), zgody na umieszczenie, o której mowa w tych przepisach, udziela sąd opiekuńczy po ustaleniu, że takie umieszczenie odpowiada dobru dziecka oraz że dziecko posiada istotne związki z Rzeczpospolitą Polską albo jest obywatelem Rzeczypospolitej Polskiej.

- Rodzina zastępcza zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego przyjmuje dziecko na podstawie orzeczenia sądu, w przypadku gdy dziecko zostało doprowadzone przez Policję lub Straż Graniczną; na wniosek rodziców, dziecka lub innej osoby w przypadku, o którym mowa w art.12a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (pogotowie rodzinne).
- Dziecko umieszczane jest w placówce opiekuńczo – wychowawczej typu interwencyjnego na podstawie na podstawie orzeczenia sądu, w przypadku gdy dziecko zostało doprowadzone przez Policję lub Straż Graniczną, na wniosek rodziców, dziecka lub osoby trzeciej lub umieszcza się dziecko w trybie art. 12 a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

W przypadku pilnej konieczności, **na wniosek lub za zgodą rodziców dziecka**, możliwe jest umieszczenie dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej, na podstawie umowy zawartej między rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka a starostą właściwym ze względu na miejsce zamieszkania tej rodziny lub miejsce prowadzenia rodzinnego domu dziecka. O zawartej umowie starosta zawiadamia niezwłocznie sąd.

Umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka **następuje po uzyskaniu zgody**, odpowiednio rodziców zastępczych albo prowadzącego rodzinny dom dziecka.

Świadczenia alimentacyjne:

Kierownik powiatowego centrum pomocy rodzinie powiatu obowiązany do finansowania pobytu dziecka w pieczy zastępczej, po zasięgnięciu opinii asystenta rodziny, a w przypadku gdy rodzinie dziecka nie został przydzielony asystent rodziny - po zasięgnięciu opinii podmiotu organizującego pracę z rodziną, może dochodzić na rzecz dziecka przebywającego w pieczy zastępczej **świadczeń alimentacyjnych**. Kierownik powiatowego centrum pomocy rodzinie powiatu obowiązany do finansowania pobytu dziecka w pieczy zastępczej jest obowiązany dochodzić świadczeń alimentacyjnych, w przypadku gdy od umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej upłynął rok.

RODZINNA PIECZA ZASTĘPCZA:

Przepisy określają kilka form rodzinnej pieczy zastępczej:

1. rodzina zastępcza
 1. spokrewniona
 2. niezawodowa
 3. zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna
2. rodzinny dom dziecka

W ramach rodzinnej pieczy zastępczej dziecko ma zapewnioną całodobową opiekę i wychowanie. Rodzina zastępcza i rodzinny dom dziecka:

- traktują dziecko w sposób sprzyjający poczuciu godności i wartości osobowej
- zapewniają dostęp do przysługujących świadczeń zdrowotnych
- zapewniają kształcenie, wyrównywanie braków rozwojowych i szkolnych
- zapewniają rozwój uzdolnień i zainteresowań
- zaspokajają jego potrzeby emocjonalne, bytowe, rozwojowe, społeczne oraz religijne
- zapewniają ochronę przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w życie prywatne dziecka
- umożliwiają kontakt z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba że sąd postanowi inaczej

Rodzinę zastępczą lub rodzinny dom dziecka tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, u których umieszczono dziecko w celu sprawowania nad nim pieczy zastępczej (z wyjątkami, o których mowa w art. 55 i 58 WspRodzU).

Pełnienie funkcji rodziny zastępczej oraz prowadzenie rodzinnego domu dziecka może być powierzone osobom, które:

- dają rękojmię należytego sprawowania pieczy zastępczej
- nie są i nie były pozbawione władzy rodzicielskiej, oraz władza rodzicielska nie jest im ograniczona ani zawieszona
- wypełniają obowiązek alimentacyjny - w przypadku gdy taki obowiązek w stosunku do nich wynika z tytułu egzekucyjnego
- nie są ograniczone w zdolności do czynności prawnych
- są zdolne do sprawowania właściwej opieki nad dzieckiem, co zostało potwierdzone zaświadczeniem lekarskim o stanie zdrowia wystawionym przez lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 27 października 2017 r. o podstawowej opiece zdrowotnej oraz opinią o posiadaniu predyspozycji i motywacji do

pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka wystawioną przez psychologa, który posiada co najmniej wykształcenie wyższe magisterskie na kierunku psychologia oraz 2-letnie doświadczenie w poradnictwie rodzinnym,

- przebywają na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, z tym że w przypadku cudzoziemców ich pobyt jest legalny
- zapewnią odpowiednie warunki bytowe i mieszkaniowe umożliwiające dziecku zaspokajanie jego indywidualnych potrzeb, w tym rozwoju emocjonalnego, fizycznego i społecznego, właściwej edukacji i rozwoju zainteresowań, wypoczynku i organizacji czasu wolnego.

Pełnienie funkcji rodziny zastępczej niezawodowej lub zawodowej oraz prowadzenie rodzinnego domu dziecka może być powierzone osobom, które **nie były skazane prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo**. W przypadku rodziny zastępczej niezawodowej **co najmniej jedna osoba** tworząca tę rodzinę musi posiadać stałe źródło dochodów.

Kandydat do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka może odbyć **szkolenie** po otrzymaniu od organizatora rodzinnej pieczy zastępczej wstępnej akceptacji dokonanej na podstawie oceny spełniania warunków, o których mowa powyżej.

W rodzinie zastępczej zawodowej lub rodzinie zastępczej niezawodowej, w tym samym czasie, może przebywać łącznie **nie więcej niż 3 dzieci lub osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej**, które nie ukończyły 25. roku życia jeśli nadal się uczą lub legitymują się orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności i uczą się.

Z rodziną zastępczą niezawodową spełniającą warunki do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, posiadającą opinię koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz co najmniej 3-letnie doświadczenie jako rodzina zastępcza, prowadzący rodzinny dom dziecka lub pełniący funkcję dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, **starosta zawiera, na wniosek tej rodziny, umowę o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej**. Z rodziną zastępczą niezawodową spełniającą warunki do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, posiadającą pozytywną opinię koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, starosta może zawrzeć, na wniosek tej rodziny, umowę o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej.

Pogotowie rodzinne:

Rodzina zastępcza zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego przyjmuje dziecko:

1. na podstawie orzeczenia sądu
2. w przypadku gdy dziecko zostało doprowadzone przez Policję lub Straż Graniczną
3. na wniosek rodziców, dziecka lub innej osoby w przypadku, o którym mowa w art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Rodzina zastępcza zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego może odmówić, w szczególnie uzasadnionych przypadkach, przyjęcia dziecka jeżeli łączna liczba umieszczonych w tej rodzinie dzieci przekroczy 3 lub powyżej 10. roku życia doprowadzonego przez Policję lub Straż Graniczną.

W rodzinie zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego umieszcza się dziecko do czasu unormowania sytuacji dziecka, nie dłużej jednak niż na okres 4 miesięcy. W szczególnie uzasadnionych przypadkach okres ten może być przedłużony, za zgodą organizatora rodzinnej pieczy zastępczej do 8 miesięcy lub do zakończenia postępowania sądowego o powrót dziecka do rodzin, przysposobienie, umieszczenie w rodzinnej pieczy zastępczej.

Specjalistyczna rodzina zawodowa:

W rodzinie zastępczej zawodowej specjalistycznej umieszcza się w szczególności:

- dzieci legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności
- dzieci na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich
- małaletnie matki z dziećmi.

W rodzinie zastępczej zawodowej specjalistycznej **nie można** w tym samym czasie umieścić dzieci legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności i dzieci na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich.

Rodzinny dom dziecka:

Z rodziną zastępczą zawodową, w której wychowuje się **co najmniej 6 dzieci**, spełniająca warunki do prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz posiadająca co najmniej 3-letnie doświadczenie jako rodzina zastępcza zawodowa, starosta zawiera, na wniosek tej rodziny, umowę

o prowadzenie rodzinnego domu dziecka. Z rodziną zastępczą niezawodową lub zawodową spełniającą warunki do prowadzenia rodzinnego domu dziecka starosta może zawrzeć, na wniosek tej rodziny, umowę o prowadzenie rodzinnego domu dziecka.

Rodzina pomocowa:

Rodziną pomocową może być:

- rodzina zastępcza niezawodowa, rodzina zastępcza zawodowa lub prowadzący rodzinny dom dziecka
- małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim przeszkoleni do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub rodziny przysposabiającej

Rodzina zastępcza zawodowa, rodzina zastępcza niezawodowa lub prowadzący rodzinny dom dziecka może przyjąć dziecko jako rodzina pomocowa bez względu na liczbę dzieci pozostających pod ich opieką.

Świadczenia i dodatki:

Rodzinie zastępczej oraz prowadzącemu rodzinny dom dziecka na dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności przysługuje dodatek nie niższy niż kwota 200 zł miesięcznie na pokrycie zwiększonych kosztów utrzymania tego dziecka.

Rodzinie zastępczej oraz prowadzącemu rodzinny dom dziecka przysługuje świadczenie:

1. o którym mowa w art. 80 ust. 1 WspRodzU – na każde umieszczone dziecko, świadczenie jest nie niższe niż kwota 660 zł miesięcznie - w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej spokrewnionej, 1000 zł miesięcznie - w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej zawodowej, rodzinie zastępczej niezawodowej lub rodzinnym domu dziecka.
2. dodatki, o których mowa w 81 WspRodzU - rodzinie zastępczej oraz prowadzącemu rodzinny dom dziecka na dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności przysługuje dodatek nie niższy niż kwota 200 zł miesięcznie na pokrycie zwiększonych kosztów utrzymania tego dziecka. Rodzinie zastępczej zawodowej na dziecko umieszczone na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich przysługuje dodatek nie niższy niż kwota 200 zł miesięcznie na pokrycie zwiększonych kosztów utrzymania tego dziecka. Dodatki te są należne również po osiągnięciu przez dziecko pełnoletności, jeżeli nadal przebywa w tej rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu

dziecka, na zasadach określonych w art. 37 ust. 2 WspRodzU (tzn. osoba ta nie ukończyła 25. roku życia i nadal się uczy lub legitymuje się orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności i uczy się).

Rodzinie zastępczej oraz prowadzącemu rodzinny dom dziecka starosta **może** przyznać:

- dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka;
- świadczenie na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka – jednorazowo oraz kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki - jednorazowo lub okresowo.

Rodzina zastępcza niezawodowa i zawodowa może otrzymywać **środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego** w wysokości odpowiadającej kosztom ponoszonym przez rodzinę zastępczą niezawodową albo zawodową na czynsz, opłaty z tytułu najmu, opłaty za energię elektryczną i ciepłą, opał, wodę, gaz, odbiór nieczystości stałych i płynnych, dźwig osobowy, antenę zbiorczą, abonament telewizyjny i radiowy, usługi telekomunikacyjne oraz związanych z kosztami eksploatacji, obliczonym przez podzielenie łącznej kwoty tych kosztów przez liczbę osób zamieszkujących w tym lokalu lub domu jednorodzinnym i pomnożenie przez liczbę dzieci i osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej, o których mowa w art. 37 ust. 2 WspRodzU, umieszczonych w rodzinie zastępczej wraz z osobami tworzącymi tę rodzinę zastępczą.

Prowadzący **rodzinny dom dziecka** otrzymuje środki finansowe na:

1. utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego, w którym jest prowadzony rodzinny dom dziecka, w wysokości odpowiadającej kosztom ponoszonym przez rodzinny dom dziecka na czynsz, opłaty z tytułu najmu, opłaty za energię elektryczną i ciepłą, opał, wodę, gaz, odbiór nieczystości stałych i płynnych, dźwig osobowy, antenę zbiorczą, abonament telewizyjny i radiowy, usługi telekomunikacyjne oraz związanych z kosztami eksploatacji, obliczonym przez podzielenie łącznej kwoty tych kosztów przez liczbę osób zamieszkujących w tym lokalu lub domu jednorodzinnym i pomnożenie przez liczbę dzieci i osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej, o których mowa w art. 37 ust. 2 WspRodzU, umieszczonych w rodzinnym domu dziecka wraz z prowadzącym rodzinny dom dziecka;
2. pokrycie niezbędnych kosztów związanych z remontem lub ze zmianą lokalu w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego, w którym jest prowadzony rodzinny dom dziecka - do wysokości środków określonych w umowie;
3. pokrycie innych niezbędnych i nieprzewidzianych kosztów związanych z opieką i wychowaniem dziecka lub funkcjonowaniem rodzinnego domu dziecka - do wysokości środków określonych w umowie.

Rodzinie zastępczej zawodowej oraz prowadzącemu rodzinny dom dziecka przysługuje wynagrodzenie nie niższe niż kwota 2000 zł miesięcznie. Rodzinie zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego przysługuje wynagrodzenie nie niższe niż kwota 2600 zł miesięcznie.

Institutionalna piecza zastępcza:

Institutionalna piecza zastępcza jest sprawowana w formie placówki opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej, interwencyjnego ośrodka preadopcijnego.

Placówka opiekuńczo-wychowawcza:

1. zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby, w szczególności emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne;
2. realizuje przygotowany we współpracy z asystentem rodziny plan pomocy dziecku;
3. umożliwia kontakt dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba że sąd postanowi inaczej;
4. podejmuje działania w celu powrotu dziecka do rodziny;
5. zapewnia dziecku dostęp do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych;
6. obejmuje dziecko działaniami terapeutycznymi;
7. zapewnia korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych.

W placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego, interwencyjnego lub specjalistyczno-terapeutycznego są umieszczane dzieci powyżej 10. roku życia, wymagające szczególnej opieki lub mające trudności w przystosowaniu się do życia w rodzinie.

Umieszczenie dziecka poniżej 10. roku życia w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego, interwencyjnego lub specjalistyczno-terapeutycznego jest możliwe w przypadku, gdy w danej placówce opiekuńczo-wychowawczej umieszczona jest matka lub ojciec tego dziecka oraz w innych wyjątkowych przypadkach, szczególnie gdy przemawia za tym stan zdrowia dziecka lub dotyczy to rodzeństwa.

Reprezentacja dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej:

Obowiązek i prawo wykonywania bieżącej pieczy nad dzieckiem:

1. umieszczonym w pieczy zastępczej, jego wychowania i reprezentowania w tych sprawach, a w szczególności w dochodzeniu świadczeń przeznaczonych na zaspokojenie jego potrzeb, *należą do rodziny zastępczej, prowadzącego rodzinny dom dziecka albo kierującego placówką opiekuńczo-wychowawczą, regionalną placówką opiekuńczo-terapeutyczną lub interwencyjnym ośrodkiem preadopcijnym;*

2. w zakładzie pielęgnacyjno-opiekuńczym lub w zakładzie rehabilitacji leczniczej, jego wychowania i reprezentowania w tych sprawach, a w szczególności w dochodzeniu świadczeń przeznaczonych na zaspokojenie jego potrzeb, *należą do kierującego odpowiednio zakładem opiekuńczo-leczniczym, zakładem pielęgnacyjno-opiekuńczym lub zakładem rehabilitacji leczniczej.*

Zasada subsydiarności:

Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej może nastąpić jedynie wówczas, gdy uprzednio stosowane inne środki przewidziane w art. 109 par. 2 pkt 1 – 4 (tj. ograniczenie władzy rodzicielskiej) oraz formy pomocy rodzicom dziecka, o których mowa w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, nie doprowadziły do usunięcia stanu zagrożenia dobra dziecka, chyba że konieczność niezwłocznego zapewnienia dziecku pieczy zastępczej wynika z poważnego zagrożenia dobra dziecka, w szczególności zagrożenia jego życia lub zdrowia. **Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej wbrew woli rodziców wyłącznie z powodu ubóstwa nie jest dopuszczalne.**

Zasada tymczasowości:

Dziecko umieszcza się w pieczy zastępczej **do czasu** zaistnienia warunków umożliwiających jego powrót do rodziny albo umieszczenia go w rodzinie przysposabiającej.

Zasada nierozdzielania rodzeństwa:

Rodzeństwo powinno być umieszczone w tej samej rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej lub regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej, chyba że byłoby to sprzeczne z dobrem dziecka.

